

(<http://www.standaard.be/tag/verborgen-stad>)

VERBORGEN STAD (2): VERKENNEN

‘Hier heeft een mens negen levens’

20 OKTOBER 2014 | Sarah Vankersschaever, Foto's Kurt Deruyter

Duizenden nieuwkomers wagen elk jaar hun kans in de aankomstwijken van Brussel. Velen onder hen hopen op dezelfde jobs in garages en groentemarkten, zoals Oumar en Mohammed. ‘Wie wil slagen als mens, moet werken als een paard.’

Mohammed woont in een 'transitkamer': een klein appartement dat hij met een vijftal nieuwkomers deelt voor een smak huurgeld. Maar de verhuurder vraagt tenminste niet naar papieren. Kurt Deruyter

Wanneer de zon schijnt in een stad, krijgt die met elke graad steeds meer de grillen van een zwetend lijf. Het is woensdagmiddag 12 maart en ik wandel door de Heyvaertwijk in Anderlecht. De straten beleven een vroege zomer: uit elke stadsoksel komen geuren, de deuren staan wagenwijd open, de stoepen stromen vol mensen, het beton smeult en de monden roken. Het ruikt er naar een mengsel van kruiden en motorolie op warm asfalt.

In de Heyvaertstraat is bijna de helft van de gebouwen een handelszaak in tweedehandsauto's. De handel is vooral in handen van Afrikanen uit de sub-Sahara. Groepjes mannen wijken uit zodat de volgeladen vrachtwagens kreunend en sissend kunnen passeren, op weg naar de haven van Antwerpen. Ik voel een licht onbehagen. In het gezoem van een taal die ik niet begrijp, gonst een gemeenschappelijke nieuwsgierigheid, want hier lopen doorgaans geen blanke vrouwen rond. Dat zie je in de blikken en dat zien de blikken ongetwijfeld in die van mij.

Die namiddag lacht de Senegalees Oumar (43) boven zijn kop koffie wanneer ik hem vertel over mijn eerste wijkervaring. 'Et voilà, nu weet je hoe het voor mij voelt om de enige zwarte te zijn in een straat vol blanken.'

Oumar werkt in een garage in de Heyvaertwijk, vlakbij het slachthuis van Anderlecht. Hij heeft twee heldere ogen boven een lichaam vol stof en olie. Oumar studeerde automechaniek in Senegal. 'Ik ben uit Senegal vertrokken omdat ik er te weinig vrijheid had. Mannen en vrouwen zijn er niet gelijk, je moet trouw blijven aan je religie en bovendien mag je niet kiezen wie je huwt. Om uit dat keurslijf te ontsnappen, trok ik naar het vrijere westen.' Na omzwervingen via Amsterdam kwam hij in Brussel terecht – hij woont en werkt hier bijna vijf jaar.

Geen papieren

Alleen heeft Oumar vandaag nog altijd geen papieren. 'Toen ik vertrok, wist ik niet dat ik het keurslijf van Senegal zou ruilen voor een gevangenis met open deuren in België. Zonder papieren kun je niet gaan en staan waar je wil. Dat is ookeen van de redenen dat je me nog niet in pakweg Sint-Niklaas of Oostende hebt gezien. Maar dat zelfs wijkbewoners mét papieren dat niet doen, heeft met dezelfde onwennigheid te maken die jij als buitenstaander voelt wanneer je door onze wijk loopt. Je voelt je hier niet thuis, bent geïntimideerd omdat je de weg amper kent of de taal niet begrijpt.' Angst is een koord dat de mens aan zijn vertrouwde omgeving bindt.

Er spelen nog redenen waarom nieuwkomers die in Molenbeek, Schaarbeek of Anderlecht landen, liever in hun aankomstwijken blijven. Ze hebben de handen vol met het vinden van werk of een plek om te slapen. Die eerste zorgen krijgen ze het snelst in de aankomstwijken en niet zozeer in kleinere steden en dorpen. 'Vlaanderen is proper en goed georganiseerd, maar ik weet goed genoeg dat ze niet op vreemdelingen zitten te wachten', zegt Oumar. 'Ach, Vlamingen zijn even zwart als wij. Alleen zijn ze het onderhuids.'

Kameleon

Het zijn uitzonderingen, de mensen die hun land verlaten zonder doel voor ogen. Migranten volgen doorgaans een kompas waarvan het noorden ligt daar waar ze kans maken op een beter leven. En dat is zelden in dorpen met een gemeenschap die zich een halsbreuk draait bij het zien van een andere huidskleur. ‘In dorpen hebben de katten negen levens, in steden zijn dat de mensen’, zegt sociaal-cultureel antropoloog Noël Salazar, die zelf in Sint-Jans-Molenbeek woont. ‘Dus trekken nieuwkomers naar grootsteden zoals Brussel, Londen of Amsterdam. Steden bestaan uit in elkaar geweven netwerken van mensen, opgebouwd via taal, religie en herkomst.’

En zo gebeurt het dat Marokkanen vooral werk geven aan Marokkanen, dat Pakistani vooral Pakistani helpen, enzovoort. ‘Eigen volk eerst’ is een dankbare opstap voor wie van nul en onder de radar begint in een onbekend land. Al breekt nood weleens wet. ‘Evengoed merk je dat migranten plots in drie verschillende goden geloven om zoveel mogelijk kansen te krijgen’, zegt Salazar. Een kameleon is er niets bij.

Zoekend in de aankomstwijken, begint hier pas echt de *Belgian survival of the fittest*. Brussel trekt elk jaar duizenden nieuwkomers aan – exacte cijfers zijn er niet omdat een groot deel zich niet in statistieken laat vatten. Maar als je kijkt naar de snelheid waaraan de officiële bevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest groeit (16,4 procent tussen 2003 en 2013) dan weet je dat de realiteit van het Kanaalgebied een twintigste Brusselse gemeente herbergt.

Allemaal zielen die een plek nodig hebben om te slapen en te leven. En die plaats is er al jaren niet meer in Molenbeek en Anderlecht. De voorbije vijf jaar steeg de bevolking in de omringende gemeenten zoals Schaarbeek, Jette en Koekelberg met meer dan tien procent. De aankomstwijken barsten uit hun voegen.

De markt

Migranten die al jaren in Brussel wonen en op een comfortabele hoogte geklommen zijn op de sociale ladder, zijn niet bepaald blij met de concurrerende nieuwkomers – tenzij ze er kamers aan kunnen verhuren.

‘Gemeenschappen zijn geen liefdadigheidsinstellingen’, zegt Oumar. ‘Zeker als nieuwkomer moet je op de deur kloppen tot ze opengaat. De nieuwste nieuwkomer is de pineut.’ De zwakste betaalt de prijs, het is niet iets waar de Kanaalzone een patent op heeft.

De jonge veertiger Khalid heeft vandaag een eigen kraam met groenten en fruit. Hij trekt er Brussel mee rond en landt elk weekend trouw op de markt van het slachthuis in Anderlecht. ‘De markt is een fabriek: je start onderaan met het vuilste en zwaarste werk’, zegt Khalid, ‘hier is dat om vier uur ’s ochtends de kisten uit de vrachtwagens tillen en ze twaalf uur later weer opruimen.’ Ook hij heeft het jaren aan een stuk gedaan. In de informele economie van de markt krijg je daar tussen de 25 à 50 euro per dag voor, vertellen de mensen die er hun eerste geld verdiend hebben. Wie afhaakt, wordt in een vingerknip vervangen.

Naast de markten, zoeken nieuwkomers hun heil in de bouwsector, de horeca, de garages, de carwashes maar ook als poetshulp of als kinderoppas. Kortom: overal waar er vraag is naar ongeschoolde arbeid. Sommigen proberen het op eigen houtje en verkopen namaakproducten zoals parfum en sigaretten.

Maar niet iedereen heeft geluk. Wie geen plek vindt in de informele economie van de Kanaalzone of geen uitzicht krijgt op officiële papieren, blijft hopeloos hangen in regularisatieprocedures of haakt na twee à drie jaar af en vertrekt.

Mohammed (31) controleerde in Marokko bakstenen voor zeven euro per dag, terwijl zijn dorpsgenoten voorbijreden met de Mercedes die ze in België hadden verdiend. Dus trok hij als zelfverklaarde goudzoeker naar Brussel. Maar twee jaar later zeult hij om vier uur ’s ochtends nog steeds met fruitkisten. Op een klein carrosserie-onderdeel van zijn aftandse scooter na, staat er bitter weinig Mercedes voor de deur. Bovendien woont hij nog altijd in een van de zogenaamde ‘transitkamers’, die er met hopen zijn in de aankomstwijken: een klein appartement dat ze met een vijftal nieuwkomers delen voor een smak huurgeld. Maar de verhuurder vraagt tenminste niet naar papieren die hij niet heeft.

Mohammed plant intussen zijn vertrek naar Zweden. Hij hoorde dat daar minder Marokkanen en minder nieuwkomers waren. Misschien wacht hem daar wel een auto op.

GISTEREN

De markt van witloof en maniok

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141019_01329677)

GISTEREN

Oude auto, nieuw leven

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141019_01329680)

LEES MEER OVER:

Verborgen stad (<http://www.standaard.be/plus/tag/verborgen-stad>), **Immigratie**

(<http://www.standaard.be/plus/tag/immigratie>), **Brussel** (<http://www.standaard.be/plus/tag/brussel>), **Niet te missen**

(<http://www.standaard.be/plus/tag/niet-te-missen>)

Er broeit iets in Brussel. In Molenbeek en Kuregem is er een komen en gaan van gelukszoekers: migranten die op eigen houtje een nieuw leven in ons land proberen uit te bouwen. Sommigen slagen, sommigen falen.

Fotograaf Kurt Deruyter werkt al jaren aan projecten in deze Brusselse 'aankomstwijken' en nam de voorbije maanden De Standaard-journaliste Sarah Van Kersschaever (<http://www.standaard.be/auteur/sarah-vankersschaever>) mee op tocht. Ze probeerden met een nieuwe blik naar de plekken te kijken waar chaos, zelfredzaamheid en de start van duizenden nieuwe levens het straatbeeld bepalen. Ze kwamen terug met een reeks verhalen van nieuwkomers die hun dromen in de aankomstwijken proberen waar te maken. Een indringende kijk in een ongekende wereld vlakbij, in het hart van onze hoofdstad.

‘Soms merk je dat migranten plots in drie verschillende goden geloven om zoveel mogelijk kansen te krijgen’

NIET TE MISSEN

([HTTP://WWW.STANDAARD.BE/PLUS/TAG/NIET-TE-MISSEN](http://www.standaard.be/plus/tag/niet-te-missen))

‘Geld maakt gelukkig’

Brussel behoort tot het dichtstbevolkte gebied van Europa. Vooral het Kanaalgebied is een broeierig ...

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141020_01331947)

‘Ze moeten kunnen proeven van een normaal leven’

Een rechter uit het Italiaanse Calabrië heeft een nieuw wapen tegen de maffia: hij plaatst haar kind...

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141020_01332474)

Laat ons de leegte

Melancholie is een dichterskwaal geworden. Goed voor kunstenaars, maar te missen als kiespijn voor w...

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141020_01332656)

‘En toch is hij geen marionet’

‘Het afscheid vorige week was wel wat emotioneel’, klinkt het bij een medewerker op zijn kabinet van...

(http://www.standaard.be/cnt/dmf20141020_01332262)

Volledig overzicht (<http://www.standaard.be/plus/tag/niet-te-missen>)